Durata serviciului militar în termen este de 12 luni. Încadraţi în serviciul militar în termen pot fi cetăţenii Republicii Letone, care au atins vârsta de 19 ani, şi nu mai mare de 27 ani.

În serviciul militar pe contract pot fi încadrate persoanele apte de serviciul militar care au împlinit, la data încorporării, vârsta de 18 ani.

În timp de război pot fi încorporate în Forţele Armate Naţionale şi alte persoane care exercită serviciul în formaţiuni militare şi paramilitare ale Ministerului Apărării şi ale Ministerului Afacerilor Interne.

Recenzent:
Alexei BARBĂNEAGRĂ,
doctor în drept, conferenţiar universitar

---

[1] P. Abraham, E., Derşidan, Codul penal al României, comentat şi adnotat, Editura pentru Ştiinţe Naţionale, 2002, p. 644-679.
[2] Codul penal al României. Ediţia a IX, Editura Moroşan, Editura Nicora M., 2004, p. 206-214.
[3] Legea nr. 46/1996, M. Of. Nr. 120/1996.
[4] Уголовный Кодекс Швеции, Sankt – Petersburg, 2002.
[5] Legea Suediei nr. 645 din 1986.
[6] Уголовный Кодекс Швейцарии, Sankt – Petersburg, 2002.
[7] Уголовный Кодекс Украины, Sankt – Petersburg, 2001.
[8] Legea Ucrainei "Despre trupele de interne єi de pazг єi escortг" din 31.10.1995, Закони Украині, vol. 9, Kiev, 1995, p. 254.
[9] Legii despre obligaţiunea militară şi serviciul militar din 18.06.1999.
[10] Закони Украині, vol. 3, Kiev, 1996, p. 155.
[11] Legea Republicii Uzbekistan nr. 644 din 3.07.1992 Despre obligaюiunea militarг єi serviciul militar; Codul penal, adoptat la 22.09.1994, on vigoare de la 1.04.1995 (Ведомости ВС Р. Узбекистан, 1995, nr. 1 art. 3).
[12] Постановления Верховного Суда Республики Узбекистан от 15 сентября 2000 года, Ташкент, 2000, p. 70-91.
[13] Legea Republicii Armenia "Despre obligaţiunea militară şi serviciul militar" din 16.09.1998.
[14] Р.А. Голышева, Общая характеристика Особенной части Уголовного Кодекса Азербайджанской Республики, в Новое уголовное законодательство стран СНГ и Балтии, под редакцией Л.Л. Кругликова, Moscova, 2002, p. 47-61.
[15] Legea despre bazele de încorporare în serviciul militar din 10.06.2002 cu modificările din 2.09.1999 etc., Legea despre serviciul militar din 3.11.1992 şi lege cu privire la statutul militarului din 12.01.1993 cu modificările din 2.04.1999.
[16] Г.Т. Ткешелиадзе, М.Ш.Лекveишвили, Г.А.Хурошвили, Новый Уголовный кодекс Грузии, Новое уголовное законодательство стран СНГ и Балтии, под редакцией Л.Л. Кругликова, Moscova, 2002, p. 102-123.
[17] Legea Republicii Letonia. Despre serviciul militar obligatoriu din 10.02.1997; Legea despre apărarea de stat din 1994 cu modificările din 10.02.1997; Legea despre Forţele Armate Naţionale din 4.11.1999.
[18] Уголовный Кодекс Латвии, Sankt-Petersburg, 2001.

UNELE ASPECTE ALE CONFLICTELOR DE JURISDICŢII ANALIZATE PRIN PRISMA DREPTULUI INTERNAŢIONAL PRIVAT AL REPUBLICII MOLDOVA

The topic of this article is devoted to some aspects of the jurisdictional conflicts analysed in reference to the international private law of Republic of Moldova. The problems are examinated as it follows: Initially are maid some exploratory notes regarding to the jurisdictional conflicts; afterwards is analysed the interdependence between the conflicts of law and the jurisdictional conflicts; another problem is devoted to the disputed issues regarding judicial report of the international private law and the conditions of the foreigner in the law suits of the international private law; the last part is devoted to the distinctions between competence in the international private law and that of the internal law is done and also to the norms that determine the competence in international private law.

Valeriu BABĂRĂ,
doctor în drept,
conferenţiar universitar,
avocat

Cu ocazia unui litigiu privind un raport juridic cu element de extraneitate, prima problemă care poate apărea este aceea de a şti care instanţă este competentă în judecarea acestui litigiu – instanţa Republicii Moldova sau instanţa altei ţări. Astfel, înainte de a

cunoaşte care lege va fi aplicată raportului juridic, instanţa urmează să se pronunţe privitor la propria competenţă. Această situaţie în care instanţa a două sau mai a multor ţări pare a fi chemată la soluţionarea unui litigiu poartă denumirea de conflict internaţional de jurisdicţii sau conflict de competenţe judecătoreşti.

A soluţiona un conflict de jurisdicţii înseamnă a determina ţara ale cărei instanţe sunt competente să soluţioneze litigiul privind un raport juridic cu element de extraneitate. Pentru soluţionarea unui atare litigiu, judecătorul din RM se va adresa normelor cuprinse în legislaţia RM, care vor indica dacă, în privinţa raportului juridic respectiv, sunt competente instanţele RM (de exemplu, în calitate de lege a ţării a cărei cetăţenie o are debitorul autor al unui fapt cauzator de prejudicii) sau instanţele ţării în care debitorul îşi are domiciliul, sau vor fi competente instanţele ţării în care s-a întâmplat faptul prejudiciabil (*locus delicti commissi*) sau instanţele ţării în care a apărut paguba (*locus laesionis*).

Desigur că, în această situaţie, nu este vorba de un adevărat conflict de jurisdicţii, deoarece nici un judecător nu poate asculta decât de legile ţării sale. În acest caz, conflictul constă în îndoiala din cugetul judecătorului până când se decide dacă este competent sau nu în soluţionarea litigiului, iar dacă judecătorul decide că instanţele altei ţări sunt competente, el nu face decât să asculte de legea proprie, care îi arată acest lucru. Astfel, dacă nu ar asculta de dispoziţiile legii RM şi ar soluţiona un litigiu pentru care nu avea competenţă, hotărârea pronunţată nu va avea eficienţă în altă ţară. În acest sens, când o hotărâre judecătorească a fost pronunţată într-o ţară străină şi urmează să fie executată în RM, trebuie să se examineze în primul rând, dacă instanţa care a pronunţat hotărârea avea competenţă potrivit normelor de drept internaţional privat.

Având în vedere că problemele pe care le ridică raporturile juridice cu element de extraneitate apar, în general, cu ocazia litigiilor, soluţionarea conflictelor de jurisdicţii prezintă o importanţă deosebită. De aceea, încă din momentul încheierii unui raport juridic părţile trebuie să se gândească la instanţa competentă a judeca eventualele litigii. Uneori părţile decid în conţinutul contractului încheiat asupra instanţei competente a judeca litigiile care pot apărea în legătură cu executarea sau mai cu seamă la neexecutarea contractului.

Pornind de la faptul că conflictul de jurisdicţii este prealabil conflictului de legi, este firesc ca acesta să influenţeze într-o oarecare măsură soluţionarea conflictelor de legi. Instanţa de judecată sesizată cu soluţionarea unui litigiu privind un raport juridic de drept internaţional privat se va conduce, în determinarea legii competente potrivit normelor conflictuale ale ţării sale, care pot fi diferite de cele ale altei ţări.

De exemplu, sistemele de drept stabilesc mai multe soluţii (care pot fi diferite de la un sistem de drept la altul) privitor la determinarea legii contractului în lipsa lui *lex voluntatis*. Astfel, potrivit art.1611 alin.1 din Codul civil al RM, în lipsa unui consens între părţi asupra legii aplicabile contractului, se va aplica legea statului cu care contractul prezintă cele mai strânse legături. Alte sisteme de drept consideră că în lipsa lui *lex voluntatis* contractul este supus legii locului încheierii sau legii locului executării (de exemplu, art.24 din Legea cu privire la dreptul internaţional privat şi procesul civil internaţional a Turciei stabileşte aplicarea legii locului executării contractului).

Privitor la aprecierea sau calificarea elementelor supuse judecăţii, instanţa este înclinată să folosească calificări din propriul sistem de drept, după o optică proprie acestui sistem. În acest sens, art.1577 alin.1 din Codul civil prevede că calificarea se face potrivit dreptului RM (în calitate de *lex fori*). În acelaşi fel, prin prisma sistemului de drept al ţării sale judecătorul va aprecia în ce măsură intră în funcţiune excepţia de ordine publică.

În ceea ce priveşte situaţia inversă, şi anume influenţa conflictului de legi asupra conflictului de jurisdicţii este mai dificilă, deoarece în momentul când se pune problema soluţionării conflictului de legi, celălalt conflict a fost deja soluţionat.

După cum s-a menţionat mai înainte, în materia dreptului internaţional privat pot apărea litigii privitor la raporturile cu element de extraneitate, care urmează să fie soluţionate de instanţele de judecată sau arbitraj. Denumirea consacrată pe planul dreptului internaţional referitor la aceste litigii este de „proces civil internaţional".

Problemele procesuale civile cu privire la litigiul de drept internaţional privat sunt următoarele:

- *Competenţa în dreptul internaţional privat;*
- *Procedura aplicabilă în astfel de litigii;*
- *Efectele hotărârilor pronunţate de instanţele judecătoreşti sau arbitrale străine.*

În situaţia când apare un litigiu privind raporturi de drept internaţional privat, ordinea în care se soluţionează problemele conflictuale este următoarea:

a) Determinarea instanţei competente în soluţionarea litigiului apărut, adică competenţa în dreptul internaţional privat;

b) Determinarea legii procedurale aplicabile;

c) Determinarea legii aplicabile raportului juridic concret, adică soluţionarea conflictului de legi.

Ultima problemă conflictuală se poate pune independent de ivirea unui litigiu privitor la raportul juridic cu element internaţional (1).

Referitor la situaţia juridică a străinului în procesul civil internaţional, art.454 alin.1 din Codul de procedură civilă stabileşte că persoanele fizice şi persoanele juridice străine beneficiază în faţa instanţelor judecătoreşti ale RM de aceleaşi drepturi şi obligaţii procedurale ca şi persoanele fizice cetăţeni ai RM şi persoanele juridice din RM. Astfel, din această reglementare rezultă că străinilor li se acordă regim naţional. Totodată, se apreciază că reclamantul străin nu poate fi obligat să depună cauţiune sau o altă garanţie pe motiv că este persoană străină sau că nu are domiciliu sau sediu în RM. În continuare acelaşi text de lege stabileşte că RM poate stabili retorsiunea faţă de străini dacă în statele acestora există restricţii în drepturile procedurale ale persoanelor fizice şi juridice din RM.

În ceea ce priveşte competenţa jurisdicţională este necesar de a face o deosebire între competenţa în dreptul internaţional privat şi competenţa în dreptul intern.

◆ Competenţa în dreptul internaţional privat este acea competenţă care se referă la determinarea instanţelor unei ţări, în raport cu instanţele altei ţări, care sunt chemate să soluţioneze litigiul apărut. De exemplu, în situaţia când un litigiu este de competenţa instanţelor din RM, aceasta înseamnă că s-a determinat competenţa jurisdicţională în dreptul internaţional privat. Această competenţă mai este numită şi competenţă internaţională.

Potrivit art.459 alin.1 din Codul de procedură civilă, instanţele judecătoreşti din RM au competenţa de a soluţiona litigiile în care o parte este din RM iar cealaltă este străină sau dacă ambele părţi sunt străine. Instanţele judecătoreşti din RM sunt competente să soluţioneze litigii de drept internaţional privat în cazul în care pârâtul (persoană fizică sau juridică) are domiciliul şi respectiv sediul în RM (art.459 alin.3). Competenţa de a soluţiona litigiile de drept internaţional privat se verifică din oficiu de către instanţa sesizată, iar în situaţia în care se stabileşte că nu este competentă nici instanţa sesizată şi nici o altă instanţă din RM, cererea va fi respinsă (art.459 alin.4).

◆ Competenţa în dreptul intern este acea competenţă care se referă la determinarea unei instanţe judecătoreşti aparţinând unei ţări care are competenţa de a soluţiona litigiul respectiv, fiind vorba de competenţa materială şi cea teritorială din dreptul procesual civil intern. Această competenţă se determină ulterior stabilirii competenţei în dreptul internaţional privat şi este denumită competenţă internă sau specială, pentru a o deosebi de competenţa în dreptul internaţional privat. Referitor la sistemul de drept al RM, această competenţă este reglementată în Cap.IV (art.32-45) din CPC. În acest sens, art.459 alin.2 din CPC prevede că competenţa instanţelor judecătoreşti din RM în judecarea

pricinilor civile cu element de extraneitate se determină, conform dispoziţiilor Cap.IV, dacă nu se prevede altfel în Cap.XLI privind competenţa în procesele cu elemente de extraneitate. Cu alte cuvinte, după ce s-a stabilit că instanţele judecătoreşti din RM sunt competente să judece litigiul, se pune problema determinării cărei anume instanţe (competenţa materială şi teritorială) îi va fi atribuită competenţa soluţionării litigiului.

Legislaţia fiecărui stat conţine norme cu ajutorul cărora se determină competenţa în dreptul internaţional privat pentru instanţele statului respectiv. Astfel, competenţa instanţelor din RM în litigiile cu element de extraneitate se determină în conformitate cu dispoziţiile cuprinse în legile RM, iar nu potrivit legilor altor ţări. O situaţie particulară există în cazul unei hotărâri judecătoreşti străine a cărei executare se solicită în RM. Într-o atare situaţie, hotărârea judecătorească străină trebuie să fie pronunţată de o instanţă judecătorească străină competentă atât din punct de vedere al dreptului internaţional privat al acestei ţări, cât şi din punctul de vedere al legislaţiei interne privind competenţa materială şi teritorială. Este vorba, deci, de competenţa jurisdicţională în dreptul internaţional privat şi de aceea în dreptul intern, ambele determinate după dreptul statului ale cărei instanţe au pronunţat hotărârea judecătorească respectivă (2).

Dar, în RM nu se va încuviinţa executarea unei hotărâri judecătoreşti străine, decât dacă nu se încalcă normele de competenţă exclusivă în dreptul internaţional privat. În această situaţie, hotărârea judecătorească este supusă, din punct de vedere al dreptului internaţional privat unei duble verificări:

- *respectarea competenţei în dreptul internaţional privat al ţării în care a fost pronunţată hotărârea judecătorească;*
- *să nu fie încălcate normele privind competenţa exclusivă în dreptul internaţional privat al ţării unde se cere executarea hotărârii judecătoreşti străine (în această situaţie, este vorba de competenţa exclusivă după dreptul internaţional privat al RM, deoarece aici se cere executarea hotărârii judecătoreşti străine).*

În acest sens, o hotărâre judecătorească străină nu poate fi recunoscută ori executată în RM dacă încalcă ordinea publică de drept internaţional privat a RM şi dacă se încalcă dispoziţiile privind competenţa exclusivă (3).

În continuare, ar fi de remarcat că normele care determină competenţa în dreptul internaţional privat se deosebesc de normele conflictuale şi nu trebuie confundate, deoarece normele conflictuale sunt norme de trimitere, care nu se aplică în mod direct raportului juridic, ci numai indică legea aplicabilă acestuia (legea proprie sau legea străină). Prin urmare, normele conflictuale se ocupă şi de situaţia în care legea proprie nu este aplicabilă, arătând legea străină competentă. Normele care determină competenţa în dreptul internaţional privat se aplică direct raportului juridic. În acest mod, aceste norme arată dacă instanţele statului respectiv sunt ori nu competente în privinţa litigiului civil cu element străin, fără a se ocupa şi de situaţiile când ele nu sunt competente (4).

Astfel, normele conflictuale soluţionează conflictele de legi, iar normele care determină competenţa în dreptul internaţional privat soluţionează conflictele de jurisdicţii. Normele conflictuale indică competenţa legislativă, care poate fi a legii proprii sau a legii străine, pe când celelalte norme arată competenţa jurisdicţională în dreptul internaţional privat în exclusivitate pentru instanţele proprii.

Recenzent: dr. A.I. Filipescu

---

(1) Ion P.Filipescu, Andrei I.Filipescu, Drept Internaţional Privat, Editura Actami, Bucureşti, 2002, p.504;
(2) Ibidem, p.505;
(3) A se vedea: art.471 alin.1, lit.c şi e din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova;
(4) Valeriu Babără, Drept internaţional privat, F.E.P. „Tipografia Centrală", Chişinău, 2002, P.240.

ACŢIUNILE INCULPATULUI NU ÎNTRUNESC ELEMENTELE INFRACŢIUNII

Gheorghe AMIHALACHIOAIE,
preşedintele Baroului Avocaţilor din Republica Moldova

Onorată Instanţă!

A fost declarată încheiată cercetarea judecătorească după ce au fost examinate toate probele din dosar şi cele prezentate de părţi pe parcursul judecării cauzei de învinuire a lui Valeriu Pasat în comiterea infracţiunii prevăzute la alin.(3) al art.185 CP în redacţia Legii din 24 martie 1961, adică săvârşirea de către o persoană cu înaltă funcţie de răspundere a unor acte care depăşesc în mod vădit limitele drepturilor şi atribuţiilor acordate prin lege, ce au cauzat daune în proporţii considerabile intereselor publice.

Cauza penală de învinuire a lui Valeriu Pasat este una neordinară, anume de aceea a fost ţinta şi obiectivul multiplelor discuţii, sub diferite aspecte, ale diverşilor specialişti în materie de drept, ziarişti, reprezentanţi ai diferitelor surse de informare în masă, oameni politici din ţară şi străinătate, foşti şi actuali funcţionari de stat de diferit rang şi al unui şir de organisme internaţionale.

Această cauză penală a fost tratată în mod diferit, a fost şi este tratată ca fiind una politică, iar argumentele, în acest sens, sunt foarte diverse, ele balansând de la orientarea politică a lui V. Pasat, ca fiind un antiadept al partidului de guvernământ din Republica Moldova, un susţinător activ al opoziţiei, ba chiar şi un contracandidat la funcţia de preşedinte al ţării din partea opoziţiei şi multe altele de acest fel, opinia publică a fost informată pe parcursul urmăririi penale şi al cercetării judecătoreşti şi care poate fi finalizată